

ingediend op **1225** (2021-2022) – Nr. 1
1 april 2022 (2021-2022)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Bruno Tobback

over het onderzoek van UGent
naar de impact van het capaciteitstarief

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Opdrachtsomschrijving	4
1.2. Context van de hervorming	5
1.3. Bespreking resultaten	6
1.4. Punctuele vragen	12
2. Vragen van de commissieleden	13
2.1. Tussenkoms van Bruno Tobback	13
2.2. Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz	14
2.3. Tussenkoms van Andries Gryffroy	15
2.4. Tussenkoms van Staf Aerts	15
2.5. Tussenkoms van Sam Van Rooy	16
2.6. Tussenkoms van Robrecht Bothuyne	17
3. Antwoorden	17
3.1. Antwoorden door de onderzoekers van UGent	17
3.2. Antwoorden door de VREG	21
3.3. Antwoorden door Fluvius	22
4. Aanvullende vragen van de commissieleden	24
4.1. Tweede tussenkoms van Sam Van Rooy	24
4.2. Tweede tussenkoms van Andries Gryffroy	24
4.3. Tweede tussenkoms van Bruno Tobback	25
4.4. Derde tussenkoms van Sam Van Rooy	26
4.5. Tweede tussenkoms van Robrecht Bothuyne	26
5. Aanvullende antwoorden	26
Gebruikte afkortingen	29

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie hield op woensdag 23 februari 2022 een hoorzitting over het onderzoek van UGent naar de impact van het capaciteitstarief.

Professor dr. ir. Jan Desmet, gewoon hoogleraar Elektrotechniek Onderzoeksgroep EELAB-Lemcko UGent en ir. Robbert Claeys, projectcoördinator en doctoraatsstudent Onderzoeksgroep EELAB-Lemcko UGent waren als spreker te gast om het onderzoek toe te lichten. De presentatie die door hen werd gegeven is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Pieterjan Renier (algemeen directeur VREG), Maarten De Cuyper (voorzitter raad van bestuur VREG), Frank Vanbrabant (CEO Fluvius) en Gery Vanlommel (Public affairs Fluvius) waren te gast om vragen van de parlementsleden te beantwoorden.

(Deze commissievergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

1. Toelichting

Jan Desmet legt uit dat hij en zijn onderzoeksteam op vraag van minister Zuhal Demir een studie hebben uitgevoerd, uitgeschreven door het VEKA, naar de impact van het capaciteitstarief. Robbert Claeys was projectcoördinator en zal het onderzoek voor het grootste gedeelte toelichten.

De presentatie is onderverdeeld in vier stukken. Een eerste stuk is een opdrachtomschrijving. Een tweede gaat over de contextvorming. Welke zijn de aanleidingen? Wat is het maatschappelijk belang van dit onderzoek? Hoe werd het onderzoek aangepakt? Daarna volgt een bespreking van de resultaten, aangevuld met punctuele vragen.

1.1. Opdrachtomschrijving

De basis voor het onderzoek ligt bij de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie van eind maart vorig jaar (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 2331 en nr. 2370). Het was de bedoeling om de impact van het capaciteitstarief op de distributienetwerktarief te kwantificeren en te berekenen voor de residentiële eindverbruiker. Deze studie is gemaakt op basis van de analoge en digitale data van Fluvius van alle laagspanningsverbruikers in Vlaanderen uitgevoerd vanaf oktober vorig jaar.

Vandaag is er het klassieke energietarief: men betaalt per verbruikte kilowattuur. Dat lijkt erg logisch, maar de vraag is welke elektrische aansluiting men nodig heeft vanuit vermogensstandpunt. De netwerkbeheerder moet een aansluiting voorzien, onafhankelijk van wat de vermogensvraag van de klant zal zijn. Met het oog op de energietransitie wordt er volledig geëlektrificeerd om de CO₂-uitstoot te minimaliseren: voertuigen worden elektrisch, men gaat verwarmen op basis van warmtepompen of met andere alternatieven.

Er zal dus meer energie nodig zijn en men zal meer vermogen ter beschikking moeten stellen. Men staat dus voor zeer grote uitdagingen om in de toekomst die energievoorziening te kunnen aanbieden.

Zo komt men tot het capaciteitstarief. Op welke manier kan men de gesocialiseerde kosten, die er zijn voor iedereen, integreren? Het capaciteitstarief is maar een klein stukje van de energiefactuur die op zichzelf uit drie factoren bestaat: netkosten, heffingen en een zuivere energiekost. Het capaciteitstarief is in feite een andere berekening van de netkosten, meer gebaseerd op de vermogensafname dan het energieverbruik. Op vandaag bedraagt de netkost ongeveer 20 procent van de totale energiefactuur.

Het uitgangspunt is dat, afhankelijk van hoeveel men verbruikt, men een zekere netvergoeding betaalt. Iemand die een heel hoge vermogensvraag nodig zou hebben zal meer moeten betalen dan iemand die thuis één lampje zou doen branden. Het is een uitdaging voor de netwerkbeheerder om te voorzien in voldoende capaciteit (leverbaar vermogen) elk moment van de dag en dit het jaar rond. De laatste twee jaren is de netuitval gemiddeld zo'n 20 tot 25 minuten in het distributienet.

1.2. Context van de hervorming

1.2.1. *Motivering*

Elektrische voertuigen zullen heel wat energie vragen, ongeveer 20 kWh om 100 kilometer te rijden. Dit wil zeggen 20 kW op 1 uur of 1 kW gedurende 20 uur. In termen van energie is dit hetzelfde, maar in termen van vermogen (hoe dik de aansluitkabels moeten zijn of hoe groot de transformatoren moeten gebouwd worden) maakt dit een zeer groot verschil. Elektrische voertuigen zijn nodig omdat men wil afstappen van fossiele brandstoffen. Gasketels zullen worden vervangen door warmtepompen die op een heel efficiënte manier warmte opwekken maar ook elektriciteit nodig hebben. Een derde uitdaging is integratie van hernieuwbare energie.

Er is een dubbel probleem. Hernieuwbare energie wordt enerzijds op het net gezet, maar er anderzijds ook aan onttrokken. De distributienetwerkbeheerder moet zowel de onttrokken als de geïnjecteerde energie in het net beheren en zorgen dat het voor iedereen mogelijk is een hernieuwbare energiebron op zijn woning aan te sluiten, zonder hierbij de netnormen te overschrijden. De socialisering van het elektriciteitsnet moet ervoor zorgen dat ook de kleinste gebruiker in termen van vermogensvraag wordt aangesloten op het net en dat hij niet evenveel moet betalen als de gebruiker met hoge vermogensvraag.

Het elektriciteitsnet is historisch gegroeid van zeer lokale productie per gemeente, naar intercommunales tussen gemeentes, naar distributienetwerkbeheerders. Het idee was om de productie-installaties op te trekken dicht bij het grote verbruik: destijds de staalindustrie in Wallonië, de havenactiviteiten in Oostende en de industriezones in Brussel, Gent enzovoort. Het ging dus om grote centrale eenheden.

De tijd evolueert en hernieuwbare energie is opgekomen waarbij vooral de zonnepanelen decentraal aangesloten zijn. Men kan deze niet gemakkelijk centraliseren tot grote eenheden omdat in verhouding met klassieke productie heel veel oppervlakte nodig is. Wat betekent dit? Het netwerk van hele dikke kabels van grote centrales werd vroeger verspreid naar kleine netten, maar nu voert men de omgekeerde beweging uit. Dat zorgt voor een groot aantal uitdagingen, ook voor de distributienetwerkbeheerder die pistes voor de langere termijn moet ontwikkelen.

Welke zijn de langetermijntontwikkelingen? Het zijn netinvesteringen die moeten worden gedragen door de maatschappij, die voor een deel worden gesocialiseerd zodat iedereen in staat is om het elektriciteitsnet te gebruiken en die bovendien maximaal gebruikmaken van de bestaande capaciteit. Men moet efficiënter gebruikmaken van de capaciteit op het net. Dit is voor een deel al toegelicht door VREG en Fluvius bij de vorige hoorzitting op 10 maart 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 724/1).

Men moet uitkijken naar nieuwe netinvesteringen als men mee wil zijn met de toekomst en de verder doorgedreven elektrificatie. De netten moeten worden aangepast, omdat men niet alleen van een centrale productie naar een decentrale productie gaat maar ook omdat de productie van hernieuwbare energie volatiel is en er sterke toename zal zijn van lokaal verbruik ten gevolge van de elektrificatie.

1.2.2. Alternatieven

Fluvius heeft in diezelfde hoorzitting van 10 maart 2021 een inschatting gemaakt van welke alternatieve investeringen er moeten gebeuren om die massale netinvesteringen te kunnen doen. Jan Desmet vermoedt dat de cijfers intussen voor een deel achterhaald zijn omdat Fluvius ook al verder geëvolueerd is in deze ontwikkeling en er een beter zicht is op de inschatting van het aandeel elektrische voertuigen en warmtepompen voor de komende decennia. Om die netinvesteringen gedaan te krijgen, moet men kijken naar de digitale meter en naar een capaciteitstarief. Het capaciteitstarief is geen extra kost, maar een andere naam voor wat er momenteel bestaat als de netkosten. Die studies gebeuren volledig door Fluvius.

De digitale meter was heel belangrijk om deze studie uit te voeren. Men weet pas hoe het net moet worden gebruikt, als men niet alleen op jaar- of maandelijkse basis maar ook ogenblikkelijk kan inschatten wat het verbruik van de eindverbruiker is. Een van de grote technische problemen is dat op elk ogenblik de opgewekte energie moet worden verbruikt of omgekeerd. Als dat niet gebeurt, wordt het net instabiel met alle gevolgen van dien. De digitale meter laat toe om het kwartierverbruik veel beter in te schatten en om zo nodig de netcapaciteit van het net op elke lokale positie te bepalen of in te schatten. Zo kan men er rekening mee houden voor de eventuele toekomstige investeringen. Een digitale meter kan in twee richtingen kijken. Wat wordt er aan hernieuwbare energie opgewekt en hoe wordt dat op het net teruggestuurd? Kan men dit niet beter zelf optimaal gebruiken? Men kan dus schuiven met zijn energieverbruik.

Het capaciteitstarief is een tweede alternatief dat erbij komt. Het geeft een soort prijsprikkel om niet alleen rationeel om te gaan met energie, maar ook met het gevraagde aansluitvermogen. Netkosten kunnen op een veel betere manier reflectief worden gemaakt. Het biedt ook de mogelijkheid om de tarieven in de toekomst aan te passen, eventueel in functie van de tijd.

De VREG heeft een studie gemaakt, toegelicht op de consultatieronde van 2020, waarbij de tariefmethodologie voor 2021-2024 naar voren is gebracht. Op slide 20 van de studie staat het aandeel van de capaciteitstarieven vermeld. Vlaanderen is zeker geen unicum wat het capaciteitstarief betreft.

1.3. Bespreking resultaten

1.3.1. Wijzigende tariefstructuur

Robbert Claeys bespreekt de resultaten van de studie. Er wordt niet enkel een capaciteitstarief ingevoerd, er zijn nog wijzigingen. De wijziging is gebeurd met het Energiedecreet in het achterhoofd waarin de richtsnoeren voor het opstellen van de tariefmethodologie zijn opgesomd. Drie artikels zijn van belang: "De tarieven zijn een afspiegeling van de werkelijk gemaakte kosten; ze laten de distributienetbeheerder toe om de noodzakelijke investeringen te doen; het bevordert het rationeel gebruik van energie en van de infrastructuur." Het huidige kilowattuurtarief voldoet eigenlijk niet aan twee van de drie richtsnoeren: het is geen afspiegeling van de werkelijk gemaakte kosten van de distributienetbeheerder en het bevordert niet het rationeel gebruik van de infrastructuur.

Zoals de VREG voorstelt, gaat men naar een tariefstructuur waar de netkosten op 80 procent kilowatt (vermogensopname) en 20 procent kilowattuur (energieverbruik) zijn gebaseerd. Het is dus een capaciteitsgerelateerde term. Men zit in een overgangperiode waar er zowel digitale als klassieke meters zijn. Klassieke meters zijn niet in staat om de gemiddelde maandpiek als tariefdrager van het capaciteitstarief op te meten. Voor digitale meters wordt er een capaciteitstarief ingevoerd en voor klassieke meters wordt er een vaste bijdrage betaald die equivalent is aan

een minimale bijdrage aan de netkosten. Omdat de netkosten niet meer op 100 procent kilowattuur zijn gebaseerd, zullen de kilowattuurnettarieven dalen. Mensen die veel verbruiken maar dat doen met een lagere gemiddelde maandpiek, zullen hun jaarfactuur zien dalen door een lagere netkost. De kilowattuurnettarieven bij de klassieke meter zullen ook dalen, maar minder omdat de gemiddelde kwartierpiek niet kan worden aangerekend.

Er wordt ook een minimale bijdrage gevraagd aan de netkosten. Gemiddeld komt dit neer op 117 euro per jaar, identiek voor alle huishoudelijke netgebruikers, onafhankelijk van een digitale of klassieke meter. Bij de digitale meter is die vastgelegd op minimaal 2,5 kW gemiddelde maandpiek, om te vermijden dat huishoudens bijvoorbeeld zouden gaan investeren in grote thuisbatterijen en niet meer zouden bijdragen aan de netkosten maar het net wel blijven gebruiken als back-up. Bij de klassieke meters is die equivalent aan een vaste bijdrage.

Het onderscheid tussen nacht- en dagtarief valt weg voor de berekening van de nettarieven. Het prosumententarief daalt voor de terugdraaiende teller omdat de kilowattuurnettarieven dalen. De korting voor de afbouw van het exclusief nachttarief wordt ingezet tot en met 2024. Voor de periode 2025-2028 moet de VREG er in een volgende tarievenmethodologie over beslissen. Er wordt ook een maximumtarief ingevoerd voor de nettarieven, enkel bij klanten met een digitale meter. Het zorgt ervoor dat prijsstijgingen binnen de perken blijven voor een bepaalde groep van netgebruikers.

1.3.2. *Werkwijze*

Voor de studie heeft men gebruikgemaakt van historische verbruiksgegevens, ter beschikking gesteld door Fluvius. Het is een combinatie van gebruiksgegevens op kwartierniveau en op jaarbasis voor alle uitgerolde digitale meters sinds 2020, gecombineerd met verbruiksdata op kwartierniveau afkomstig uit het pilootproject slimme meters. Belangrijk is dat het historische verbruiksgegevens zijn bij ongewijzigd gedrag. De huishoudens hebben geen idee van wat het capaciteitstarief is; er zit geen enkele poging in om bijvoorbeeld rationeel om te gaan met het piekverbruik.

Er is gewerkt met geanonimiseerde data. Er zijn geen persoonlijke gegevens, niet over het aantal bewoners, geen socio-economische achtergrond, niets over het type en de karakteristieken van de woning.

Men gaat de hoogte van de nettarieven en de totale jaarfactuur voor 2021 vergelijken met die van de tweede helft van 2022. Er wordt gewerkt met een gewogen gemiddelde van de nettarieven over alle distributienetbeheerders, op basis van het marktaandeel van die distributienetbeheerders. Voor de energieprijzen en terugleververgoeding wordt er gewerkt met een gemiddelde voor 2021. Gezien er gewerkt werd met een gemiddelde waarde voor 2021, worden de sterk stijgende elektriciteitsprijzen vanaf midden 2021 maar in beperkte mate gereflecteerd in de resultaten (voornamelijk in de terugverdiensijd van zonnepaneelinstallaties).

1.3.3. *Corrigendum (datadiscrepantie)*

Men heeft net voor de hoorzitting een correctie rondgestuurd van één foutief resultaat in de studie. Het gaat over een datadiscrepantie, één belangrijk getal in de studie dat zwaar overschat is. Toen de studie werd gepubliceerd, was er commotie over de kleine en zeer kleine verbruikers die meer zouden betalen, voornamelijk door die nieuwe minimale bijdrage. Er zijn een aantal actuele vragen over gesteld. Om te anticiperen op de hoorzitting van vandaag, is men meer in detail gaan onderzoeken wie die kleine verbruikers zijn. Men heeft geconstateerd dat bij enkele definities die gehanteerd zijn, er een datadiscrepantie is tussen twee bronnen.

Statistiek Vlaanderen spreekt over 2,86 miljoen private huishoudens. De Marktmonitor van de VREG, die data krijgt aangeleverd door Fluvius en waarvan de onderzoekers gebruik hebben gemaakt voor de onderverdeling van de huishoudelijke afnemers, spreekt ook over 2,86 miljoen private huishoudens. Statistiek Vlaanderen spreekt over private huishoudens op basis van domicilie en rijksregisternummer, de wettelijke situatie. Er zitten dus geen tweede verblijven in deze 2,86 miljoen huishoudens, ook geen langdurige leegstand, geen gemeenschappelijke ruimtes van appartementen. De Marktmonitor van de VREG spreekt over 2,86 miljoen residentiële contracten met een aansluitvermogen kleiner dan 56 kVA. Fluvius geeft echter geen enkele informatie over domicilie. Dus, hun 2,86 miljoen residentiële contracten met een aansluitvermogen kleiner dan 56 kVA zijn wel inclusief tweede verblijven.

Die datadiscrepantie en de foutieve interpretatie van de definities die zijn gehanteerd, veranderen niets aan de resultaten in het rapport. Slechts één cijfer verandert, namelijk het cijfer in de publieke samenvatting omdat er geen onderscheid moet worden gemaakt bij de 136.000 huishoudens zonder zonnepanelen. Die 136.000 huishoudens zijn residentiële contracten met een aansluitvermogen kleiner dan 56 kVA, maar men kan geen enkele uitspraak doen of het wel of niet private huishoudens zijn. Op basis van een bijkomende analyse heeft men getracht in te schatten hoeveel van die 136.000 gebruikers zonder zonnepanelen, leegstand of tweede verblijven zijn. Men is tot een nieuwe geactualiseerde schatting gekomen in een grootteorde van 10.000 private huishoudens, in plaats van de oorspronkelijke 136.000. Het heeft dus enkel een impact op de publieke samenvatting, niet op enig ander resultaat uit de studie zelf.

1.3.4. Populatie

De populatie omvat dus 2,86 miljoen residentiële toegangspunten, inclusief tweede verblijven. Een schatting van 2016 spreekt over 215.000 tweede verblijven, inclusief irreguliere verbruikers en verbruikers zonder volledig jaarlijks verbruik. Ieder jaar komen er zo'n 30.000 tot 32.000 nieuwe aansluitpunten op laagspanning bij. Op het moment dat de VREG de Marktmonitor presenteert, is dat een momentopname. Er zullen altijd mensen zijn die geen volledig jaarverbruik hebben en die dus zorgen voor een scheeftrekking van de resultaten. Er worden ook 75.000 woningen verkocht, 80.000 woningen gerenoveerd, er zijn verhuizingen waardoor er een partiële leegstand is. Op basis van de schatting van 2016 wordt er een extrapolatie gedaan waardoor men schat dat er ongeveer 26.000 woningen langdurig leeg staan.

Men gebruikt ook de Eurostatclassificatie op basis van afname van het net: zeer kleine afnemers, kleine afnemers, gemiddelde afnemers, grote afnemers, afnemers met exclusief nachtmeter. Er zijn ongeveer 300.000 zeer kleine afnemers, ongeveer 500.000 kleine afnemers, 1,7 miljoen gemiddelde afnemers, ongeveer 200.000 grote afnemers. Er zijn 150.000 tot 160.000 afnemers met exclusief een nachtmeter.

De onderzoekers hebben ook zelf een onderverdeling gemaakt, zoals de VREG die ook hanteert. Van huishoudens met een terugdraaiende teller kan het werkelijke verbruik niet worden bepaald. Ze worden enkel gefactureerd op basis van hun afname van het net omdat hun injectie hun verbruik compenseert en dit met de terugdraaiende teller niet te achterhalen is. Bij de groep van de zeer kleine afnemers zijn er ongeveer 150.000 tot 160.000 huishoudens met een terugdraaiende teller. Er zitten ook huishoudens bij met een digitale meter en zonnepanelen en een zeer kleine groep beschermde afnemers. Het gros van de groep van de zeer kleine afnemers zonder zonnepanelen zijn de niet-residentiële verbruikers, dus de niet-private huishoudens. Een heel kleine groep zijn niet-beschermde afnemers zonder zonnepanelen.

Bij de gemiddelde en kleine afnemers komen de groepen van beschermde afnemers terug, evenals de groep met zonnepanelen en digitale meter.

De meeste modale gezinnen hebben geen zonnepanelen en zijn niet beschermd. De grootste groep bevindt zich dus bij de gemiddelde afnemers.

1.3.5. Wijzigingen ten opzichte van het ingediende rapport

De onderzoekers hebben ook een actualisatie van de resultaten uitgevoerd om rekening te houden met beslissingen die de afgelopen periode, sinds december, zijn genomen. De actualisering is gebeurd op basis van de finale nettarieven die gepubliceerd zijn door de VREG. In het rapport zelf is gewerkt op basis van de indicatieve nettarieven, maar die zijn intussen dus gefinaliseerd en houden rekening met beslissingen die door de Vlaamse Regering zijn genomen. Deze heeft 147 miljoen euro vrijgemaakt voor het opkopen van de groenestroomcertificaten. De federale ministerraad heeft beslist om de federale openbaredienstverplichting (ODV) te hervormen naar een bijzondere accijns. Er wordt rekening gehouden met deze twee maatregelen. De maatregel van de Vlaamse Regering leidt ertoe dat de voorgestelde resultaten iets positiever zijn dan de resultaten die in het eindrapport staan. De globale conclusies blijven wel dezelfde. Ook de energieprijzen en de terugleververgoeding zijn geactualiseerd op basis van de meest recente data van de VREG. En er is het corrigendum: men houdt rekening met de aanpassing van een aantal zeer kleine huishoudelijke afnemers die geen private huishoudens zijn.

De algemene resultaten op de slides werden voor de duidelijkheid gevisualiseerd in aantallen, waarbij deze in de studie uitgedrukt waren in procentuele cijfers. Op de slides bestaat de groep van de zeer kleine afnemers uit 140.000 tot 150.000 afnemers in plaats van de oorspronkelijke 300.000. Huishoudens met een terugdraaiende teller en beschermde afnemers worden later in de slides op een andere manier behandeld.

1.3.6. Algemene resultaten (klassieke meter)

Vooreerst is het belangrijk te melden dat de bekomen resultaten en de conclusies gebaseerd zijn op een ongewijzigd gedrag van de eindverbruiker.

De meeste huishoudens hebben nog een klassieke meter. De zeer kleine afnemers zullen op hun jaarfactuur een prijsstijging zien van 50 tot 100 euro. Dat komt omdat er een nieuwe minimale bijdrage aan de netkosten wordt gevraagd. Ter compensatie dalen de kilowattuurnettarieven, maar voor zeer kleine bruto-afnemers compenseert dit de nieuwe minimale bijdrage niet. Hoe groter het verbruik, hoe groter de afname van het net, hoe meer er zagezegd kan worden geprofiteerd van de lagere kilowattuurnettarieven, en die compenseren dan wel de nieuwe minimale bijdrage.

Voor de gemiddelde afnemers is er een zeer uiteenlopend spectrum. Men moet ook rekening houden met de tweevoudige teller waar het voordeel van het iets goedkopere nachttarief tegenover het duurdere dagtarief wegvalt. Beide kennen een kilowattuurprijsdaling maar die is iets meer uitgesproken voor dagtarief.

Bij exclusief nachttarief is er een mix omdat de korting op de nettarieven voor exclusief nachtverbruik langzaam wordt afgebouwd. De minimale bijdrage aan de netkosten komt erbij, de korting voor exclusief nachtverbruik wordt afgebouwd en de kilowattuurnettarieven dalen. Huishoudens met een relatief laag verbruik op jaarbasis, zouden een prijsstijging kunnen ervaren.

Bij de resultaten voor de klassieke meter moet men eigenlijk enkel twee aspecten in rekening brengen, namelijk de nieuwe minimale bijdrage en een daling van de kilowattuurnettarieven.

1.3.7. Algemene resultaten (digitale meter)

Ook hier geldt dat de conclusies gebaseerd zijn op een ongewijzigd gedrag van de eindverbruiker.

Voor de digitale meter moeten extra het capaciteitstarief in rekening worden gebracht en het nieuwe maximumtarief dat wordt ingevoerd voor de nettarieven.

Voor de kleine en de zeer kleine afnemers zijn de resultaten iets positiever dan bij de klassieke meter. Het maximumtarief dat de VREG invoert, beperkt een beetje de prijsstijging. Men profiteert ook mee van de lagere kilowattuurnettarieven.

Bij de gemiddelde afnemers is er een groep voor wie de jaarfactuur iets meer zal stijgen dan bij de klassieke meter.

1.3.8. Accumulatieverwarming

De huishoudens in de groep van huishoudens met exclusief nachttarief en digitale meter zijn er vaak met accumulatieverwarming. In Vlaanderen waren er in 2020 zo'n 150.000 residentiële analoge meters op exclusief nachttarief. De Vlaamse Regering heeft in december 2020 beslist om de uitrol van de digitale meter bij die groep uit te stellen tot 2028. Er zijn al iets meer dan 8000 huishoudens met exclusief nachttarief die een digitale meter hebben. Huishoudens op exclusief nachttarief die de komende periode zonnepanelen en/of een thuisbatterij zouden laten installeren of wiens meter moet worden vervangen, krijgen ook een digitale meter. Die groep met exclusief nachttarief heeft kans op een sterke stijging van de jaarfactuur, omdat ze gemiddeld gezien een veel hogere gemiddelde maandpiek hebben, wat zich onmiddellijk vertaalt in een veel hogere netkost ten gevolge van het capaciteitstarief. Momenteel is het een redelijk beperkte groep van zo'n 8000 huishoudens, maar op basis van de beperkte historische dataset, zou dus de jaarfactuur significant kunnen stijgen, zonder bijkomende aanpassing. Men vermoedt dat er meer monitoring nodig is, voornamelijk na een volledig stookseizoen. Fluvius is zich hiervan bewust en engageert zich ook hiertoe. De onderzoekers hebben met een beperkte dataset gewerkt van enkele honderden huishoudens met exclusief nachttarief, een redelijk beperkte steekproef. Als die huishoudens een aanpassing doen en bijvoorbeeld een extra investering doen op basis van de premie stuurbare warmte, kunnen ze zeer snel een voordeel doen met het capaciteitstarief. Fluvius is al proactief bezig met communicatie naar die doelgroep om hen bewust te maken van de premie stuurbare warmte en van wat het capaciteitstarief voor hen zal betekenen.

1.3.9. Beschermd afnemers

Voor de uitbreiding naar categorie 5 in april 2021 waren er 230.000 beschermde afnemers, 8,41 procent van alle Vlaamse huishoudens. Met de corona- en energiecrisis werden dat 410.000 huishoudens, 15 procent van alle huishoudens, die genieten van het sociaal tarief en beschermde afnemers worden genoemd. In de dataset van digitale meters die Fluvius ter beschikking heeft gesteld, is er informatie over hun jaarlijks verbruik. De onderzoekers hebben 20.000 beschermde afnemers geanonimiseerd. In vergelijking met het totale klantenbestand van Fluvius overlappen de distributies van de jaarverbruiken bijna perfect. De beschermde afnemers zijn niet disproportioneel aanwezig bij laag en zeer laag verbruik, integendeel. De perceptie dat beschermde afnemers ook kleine verbruikers zijn, is fout. Voor de 230.000 huishoudens, beschermde afnemers, van april 2021

wordt er geen capaciteitstarief ingevoerd. Ze blijven de sociale maximumprijs betalen, die jaar na jaar evolueert. Ze worden bijgevolg gevrijwaard van enige prijschok door de invoering van het capaciteitstarief.

1.3.10. Zonnepanelen: terugdraaiende teller

In Vlaanderen zijn er nog steeds 400.000 huishoudens met een terugdraaiende teller en zonnepanelen. Zij zullen voortaan de nieuwe minimale bijdrage aan de netkosten moeten betalen, maar krijgen een lager prosumententarief, op basis van het omvormervermogen van de installatie. Voor zeer kleine PV-installaties betekent dit dat de daling van het prosumententarief de minimale bijdrage niet compenseert. Voor grote PV-installaties compenseert het de nieuwe minimale bijdrage wel. Het break-evenpunt blijft afhankelijk van de distributienetbeheerder, door onderlinge verschillen in prosumententarief en capaciteitstarief. Het break-evenpunt ligt rond ongeveer 3 kVA. Ongeveer 80 procent van de prosumenten met een terugdraaiende teller ziet de jaarfactuur dalen.

1.3.11. Zonnepanelen: digitale meter

Eind 2020 waren er 100.000 huishoudens met zonnepanelen en een digitale meter. De meest recente cijfers van het VEKA spreken over 180.000 huishoudens. Als de kWh-afname voor iedereen goedkoper wordt, daalt de rendabiliteit van zonnepanelen. De terugverdientijd blijft afhankelijk van de lokale distributienetbeheerder. Voor traditioneel zuidgerichte installaties verhoogt de terugverdientijd van 8 naar ongeveer 9,5 jaar. Toekomstige evoluties verhogen dan weer de rendabiliteit. Er zijn de aanhoudende hogere elektriciteitsprijzen die zullen kunnen leiden tot terugverdientijden van 6 jaar. Ook de combinatie met elektrificatie zal de rendabiliteit sterk verhogen. Er zijn ook hogere terugleververgoedingen. Van peer-to-peerenergiedelen wordt verwacht dat ze de rendabiliteit kunnen verhogen voor mensen die actief deelnemen aan de energietransitie. De conclusie is dat zonnepanelen een interessante investering blijven.

1.3.12. Elektrische voertuigen

De kWh-afname in de nettarieven wordt goedkoper in 2022. Zolang een elektrisch voertuig wordt opgeladen op een rationele manier, zal de jaarfactuur dalen. Bij een digitale meter is de voorwaarde dat dit gebeurt zonder grote vermogenspieken te veroorzaken, dus laden via het stopcontact of via een trage/slimme laadpaal. De digitale meter heeft in dat opzicht ook een hoger besparingspotentieel dan de klassieke meter. Het onderzoek heeft zich toegespitst op de gangbare laadmodi, aan het stopcontact of een laadpaal. Als men de laadwijze afzet tegenover het laadmoment, wordt opladen aan het stopcontact of aan een trage laadpaal thuis al snel 100 tot 200 euro goedkoper. Snelladen zal gemiddeld 250 euro meer kosten. Het capaciteitstarief is zeer voordelig ten opzichte van de huidige netkosten voor elektrische voertuigen zolang op een rationele en gangbare manier wordt opgeladen. In het eindrapport staat ook een analyse van hoeveel mensen kunnen rijden op dagbasis als er enkel 's nachts wordt opgeladen. Er kan zeker worden voldaan aan deze vervoersnoden door enkel via stopcontact of traag laden te werken.

1.3.13. Warmtepompen

Er is een minder eenduidig antwoord te geven voor het effect van het capaciteitstarief op warmtepompen, omdat dit afhankelijk is van heel veel factoren. Het hangt af van het type van de warmtepomp. Het hangt ook af van de toepassing van de warmtepomp: enkel ruimteverwarming of ook warm water, al dan niet een anti-legionellacyclus, al dan niet een elektrisch element voor bijverwarming. Het hangt af van het type woning en de isolatiegraad van de woning en van de comforteisen van de bewoners.

Als algemene trend is het capaciteitstarief zeer voordelig voor warmtepompen, zeker voor de meest moderne modulerende warmtepompen. De voorwaarde blijft wel dat de woning geschikt is en voldoende geïsoleerd. In het besparingspotentieel zijn warmtepompen wel veel competitiever geworden ten opzichte van de fossiele alternatieven en kan het oplopen tot meerdere honderden euro's per jaar. Fluvius heeft momenteel een premie stuurbare warmte die helpt om het besparingspotentieel deels te realiseren.

1.3.14. Overige netgebruikers

Er zijn nog andere netgebruikers dan private netgebruikers die de impact van het capaciteitstarief zullen voelen.

Individuele tellers voor de gemeenschappelijke gedeeltes van appartementsgebouwen zullen door de nieuwe minimale bijdrage per teller gemiddeld 117 euro per jaar kosten. Het Vlaamse Woninghuurdecreet voorziet dat die kosten van de gemeenschappelijke gedeeltes worden doorgerekend aan de huurders. In Vlaanderen zijn er ongeveer 120.000 appartementen, een significante groep.

In tweede verblijven is er vaak een grote mate van leegstand. Er is dus een zeer laag jaarverbruik. De VREG spreekt over de aannahme van een verbruik van 350 kWh per jaar. Voor tweede verblijven zal ook de nieuwe minimale bijdrage moeten worden betaald waardoor de jaarfactuur zal stijgen.

Kotstudenten hebben vaak geen eigen teller, maar betalen maandelijks EGW-kosten aan hun kotbaas. Het effect van de nieuwe tariefstructuur kan niet eenduidig worden bepaald. Op basis van de data die de onderzoekers hebben, kunnen ze er geen uitspraken over doen.

1.3.15. Conclusie

De opdracht van de studie was om de impact van de wijzigende tariefstructuur te onderzoeken.

Het capaciteitstarief is een logische en noodzakelijke stap om de langetermijnbetaalbaarheid van de investeringen in het distributienet te kunnen garanderen.

Elke hervorming van de tariefstructuur leidt onvermijdelijk tot winnaars en verliezers. Het gaat om een herverdeling binnen de maatschappij.

Gemiddeld gezien, leidt de digitale meter tot een lagere jaarfactuur dan de klassieke meter. De uitrol van de digitale meter kan het capaciteitstarief kracht bijzetten.

Het opkopen van de groenestroomcertificaten door de Vlaamse Regering beperkt de schok ten opzichte van 2021. De hier gepresenteerde resultaten zijn iets voordeliger dan die in het eindrapport.

1.4. Punctuele vragen

Zijn zeer kleine verbruikers zuinige verbruikers?

De onderzoekers kunnen hier onmogelijk uitspraken over doen. Huishoudens gebruiken niet enkel elektriciteit als energiebron. 60 procent van de huishoudens verwarmt op gas, 30 procent op stookolie en 10 procent elektrisch. De VREG heeft ook een Eurostatclassificatie voor gasverbruik. In de dataset digitale meter van Fluvius, zijn slechts 34 procent van de zeer kleine huishoudens zonder zonnepanelen ook zeer kleine gasverbruikers. Is een zeer kleine elektriciteitsverbruiker,

maar een zeer hoge gasverbruiker, zuinig? Zuinig zijn met elektriciteit blijft lonen omdat het grootste deel van de elektriciteitsfactuur kilowattuur-gebaseerd blijft.

Worden kwetsbare huishoudens extra getroffen door het capaciteitstarief?

Voor huishoudens met sociaal tarief, beschermde afnemers, verandert er niets. Zij blijven het sociaal maximumtarief betalen.

De voorwaarden voor uitbreiding naar categorie 5 zijn: een tegemoetkoming van het OCMW ontvangen; een tegemoetkoming van de FOD Sociale Zekerheid Directie Personen met een Handicap ontvangen; een tegemoetkoming zorgbudget voor ouderen met een zorgnood ontvangen; een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte ontvangen; een tegemoetkoming van de Federale Pensioendienst ontvangen; huurder zijn van een sociaal appartement waarvan de verwarming op aardgas afhangt van een collectieve installatie.

Niet alle kwetsbare gezinnen betalen het sociaal tarief. Kwetsbare gezinnen hebben vaak niet de mogelijkheid om te isoleren/renoveren of te investeren in energie-efficiënte toestellen. Zij zullen vaak een hoger dan gemiddeld verbruik hebben.

Is men voor het capaciteitstarief beter af met een klassieke meter dan met een digitale meter?

Voor de meerderheid van de verbruikers is de klassieke meter absoluut niet beter dan een digitale meter na de invoer van het capaciteitstarief. Voor slechts 22 procent van de verbruikers is een klassieke meter bij ongewijzigd gedrag voordeliger in nettarieven dan een digitale meter. Veel huishoudens met exclusief een nachtmeter verkiezen een klassieke meter. Gezinnen met een lager jaarverbruik, maar een hoge gemiddelde maandpiek, verkiezen ook de klassieke meter.

Voor de meeste gezinnen compenseren de lagere kilowattuurnettarieven de introductie van het capaciteitstarief. De introductie van het maximumtarief voor de nettarieven zorgt er ook voor dat zelfs voor kleine verbruikers, de digitale meter interessanter is dan de klassieke meter. Het gaat voornamelijk om een perceptieprobleem bij de bevolking.

2. Vragen van de commissieleden

2.1. Tussenkomen van Bruno Tobback

Bruno Tobback ziet een discrepantie tussen de uiteenzetting met de slides en de inleiding. Professor Desmet zei namelijk dat het niet de bedoeling mocht zijn dat iedereen zou meebetalen aan de persoon die drie elektrische wagens wou opladen. Volgens het onderzoek ligt het voornaamste voordeel van het capaciteitstarief net wel bij die persoon. De huishoudens zonder zonnepanelen, met laag verbruik of relatief laag verbruik en zelfs de kleine PV-installaties worden benadeeld ten opzichte van de grote. Huishoudens met een warmtepomp zijn grote gebruikers van het net maar halen het meeste voordeel uit het capaciteitstarief. Hij vraagt hoe men dit kan rijmen met de ambitie om de kosten fair te verdelen.

Hij vraagt zich af of dit niet heel erg het doorschuiven is van het echte probleem naar de toekomst. De VREG is bezig met een studie naar de investeringsnoden voor de toekomst. Fluvius spreekt al jaar en dag over de vergelijking tussen 2 miljard euro en 5 miljard euro investeringsnood in het stroomnet. Deze studie moest dat objectiveren. Bruno Tobback vraagt of het niet logischer zou zijn dat men eerst nagaat wat men moeten investeren in het stroomnet, wat er nodig is voor een grote elektrificatie op zeer grote schaal, en pas daarna te onderzoeken wat het aangepaste tariefsysteem moet zijn.

Fluvius propageert dat men 3 miljard euro gaat besparen die men minder moet investeren in het net, maar die 3 miljard euro zal wel worden doorgeschoven naar de individuele gebruikers van het net. Daarna kijkt men wat er nog collectief moet worden gefinancierd, maar de klant en het collectief zijn dezelfde persoon. Is er een studie gemaakt over wat voor de klant/consument/belastingbetaler/burger de goedkoopste weg is om de elektrificatie en het daarbij behorende net te financieren? Bruno Tobbacq is er niet van overtuigd dat dit de goedkoopste manier is om de collectieve voorziening van een stroomnet aan te leggen en te betalen in de toekomst. Het capaciteitstarief zoals het nu voorligt, is eigenlijk het invoeren van een tolheffing op fietspaden om de Oosterweeltunnel te betalen. De grote verbruikers worden bevoordeeld en al de anderen zullen meer betalen. Hij vraagt of het de slimste, fairste of goedkoopste manier is voor de toekomstige uitbouw en financiering van een stroomnet dat hoe dan ook enige 'redundancy' zal moeten hebben, om te beginnen met een capaciteitstarief. Niemand schijnt hierop een antwoord te kunnen geven.

2.2. Tussenkomen van Willem-Frederik Schiltz

De tarifiering op basis van het moment van het verbruik, een 'time-of-use-tarief', waart door verschillende studies, stelt *Willem-Frederik Schiltz*. Om het net te ontlasten, moet het piekverbruik worden afgeraden. Hebben de onderzoekers een zicht op wat het effect zou kunnen zijn van zo'n time-of-use-tarief?

Opmerkelijk in de studie is dat het zelfverbruik niet wordt gestimuleerd door het capaciteitstarief. De minister lijkt een voorkeur te hebben om het zelfverbruik wel te stimuleren; andere energie-economen zeggen dat zelfverbruik niet per se het economische optimum is. Zeker de netbeheerder heeft een dubbele houding ten aanzien van het zelfverbruik. Als het zelfverbruik op het moment van een piek is, is het nuttig om de netkosten te verlagen. Maar als iemand zijn verbruik reduceert door massaal te investeren in thuisbatterijen en het net gebruikt voor die 5 procent dat hij zichzelf niet kan voorzien, dan heeft hij een heel goedkope verzekeringspremie voor wanneer het misloopt. Wat is het beste: zelfverbruik wel of niet stimuleren? En op welke schaal? De onderzoekers hebben ook gesproken over energiegemeenschappen. Is dat het niveau waarop een geaggregeerd zelfverbruik wel een positievere impact zou kunnen hebben, gecombineerd met een capaciteitstarief?

De onderzoekers bevestigen dat de omslag naar een systeem van capaciteitstarief, gecombineerd met digitale tellers, gecombineerd met een zekere mate van eigen capaciteit, nuttig en nodig is om de energietransitie in gang te zetten en om de verwachte investering van 3 miljard euro voor netkosten, als men niets doet, te vermijden. Specifieke categorieën van gebruikers worden echter hard getroffen: mensen met accumulatieverwarming, met dagtarief, maar ook de kwetsbare gezinnen, gezinnen die weinig of niets aan de installatie van hun woning kunnen veranderen. Die groep wordt gecorrigeerd van 136.000 naar 10.000. Willem-Frederik Schiltz vraagt hierover meer uitleg.

De groep van huishoudens met terugdraaiende teller en een kleine PV-installatie doet minder voordeel dan de groep met een grotere PV-installatie en terugdraaiende teller. Dit is lastig, want de overheid en de VREG hebben altijd opgeroepen om niet over te dimensioneren.

Voor de algemene delen van appartementsgebouwen die in de categorie minimaal verbruik vallen, is de nieuwe minimale bijdrage disproportioneel hoog. Is het systeem van de energiegemeenschappen, het zonnedelen, het verdisconteren achter de teller een oplossing? Het verbruik voor de gemeenschappelijke delen van appartementsgebouwen is volgens Willem-Frederik Schiltz toch geen problematisch gebruik voor het energiesysteem.

Willem-Frederik Schiltz zegt dat er een botsing dreigt te ontstaan tussen een systeembenadering van een onafhankelijke regulator en een netbeheerder en een maatschappelijk geïncorporeerde benadering die vooral bezorgd is om het draagvlak gaaf te houden. De energietransitie zal niet lukken als er te grote winnaars en te grote verliezers tegenover elkaar staan.

Minister Demir heeft deze studie besteld om na te gaan voor welke groepen er flankerend beleid moet komen, maar de mogelijkheden zijn niet oneindig. Het is de bedoeling dat het systeem rendabel wordt, maar men moet er inderdaad voor zorgen dat iedereen de omslag heeft kunnen maken. Het capaciteitstarief gaat over elektriciteit, maar mensen gebruiken ook gas en stookolie. Men moet vermijden dat de gewilde elektrificatie door onduidelijkheid en onzekerheid in de wijziging van het elektriciteitstarief een omgekeerd effect bereikt en mensen andere energiebronnen gaan gebruiken waardoor de doelstellingen van de energietransitie in gevaar komen.

2.3. Tussenkoms van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy dankt de sprekers voor de toelichting. Hij is wel wat geschrokken van het corrigendum en vraagt zich af of er nog zulke fouten in het rapport staan. Hij heeft begrepen dat de cijfers zijn gevalideerd door de VREG en Fluvius, maar dat ze het ook niet hebben gezien. Dat maakt hem ongerust.

Vroeger had de netbeheerder een link tussen het rijksregisternummer en de EAN-nummers. Dat was noodzakelijk voor de gratis 100 kWh. Door het Energiebesluit van 2014 is dit afgeschaft, wat Andries Gryffroy niet zo'n goed idee vindt. Door die link had men een exact profiel, bijvoorbeeld van beschermde afnemers. Nu moet er veel meer worden gegist. Bestaat de mogelijkheid nog om de link te maken met het rijksregisternummer of met eender welke databank? Zo niet, moet het parlement misschien overwegen om die link opnieuw in te stellen.

De studie bevestigt de time-of-use, wat Andries Gryffroy al drie jaar bepleit. Het gaat over dingen niet tegelijk te laten werken en slim aan te sturen. Ook in Duitsland en Oostenrijk zijn er 'Sperrzeit'-tarieven, waardoor capaciteit in bepaalde tijdsblokken goedkoper is dan in andere. De regulator heeft, bij monde van de heer Renier, altijd gezegd dat men wacht op een studie van Fluvius. Andries Gryffroy begrijpt niet dat hiervoor een studie nodig is. Voor hem is het superduidelijk dat time-of-use voor heel wat mensen een goede zaak is. Als de tool er is, met een aangepaste tarievenmethodologie, zal het door de markt en de leveranciers worden aangeboden ten voordele van de huishoudens. Hij vraagt aan de regulator en aan Fluvius of zijn redenering klopt en waar de studie blijft.

Hij ziet heel veel inschattingen in het rapport omdat men de cijfers niet heeft. De onderzoekers schatten in hun corrigendum de groep kleine verbruikers op zo'n 10.000. Er zit een logica achter want leveranciers vertrekken van residentiële contracten maar daar hoort niet altijd een domicilie bij. Mocht het duidelijk zijn, dan kan het parlement flankerende maatregelen nemen, specifiek voor die groep, op voorwaarde dat er een EAN-nummer is, dat het niet de prosumant is met de terugdraaiende teller of de beschermde afnemers.

Het parlementslid vraagt ook hoelang de piek die men één keer heeft veroorzaakt, wordt doorgerekend of niet wordt doorgerekend.

2.4. Tussenkoms van Staf Aerts

Staf Aerts is ervan overtuigd dat men voor de energietransitie de switch naar warmtepompen, zonnepanelen en elektrisch rijden moet maken, maar dit vraagt gigantische investeringen van de gezinnen. In de realiteit zal dit dus niet mogelijk

zijn voor heel wat gezinnen. Er zal dus heel wat flankerend beleid nodig zijn zodat iedereen de switch kan maken.

Er is een minimum opgenomen in het capaciteitstarief om het mattheuseffect te vermijden. Wie zwaar kan investeren, kan een kleine piekgebruiker of zelfs verbruiker worden. Maar net de mensen die zich niet kunnen aanpassen en ook weinig verbruiken, komen hierdoor in de problemen.

In het rapport staat ook dat 3,5 procent van de huishoudens mensen in verborgen energiearmoede zijn, mensen die weinig verbruiken. Het gaat toch over zo'n 100.000 mensen van wie men niet weet wie ze zijn. In het corrigendum werd de groep van kleine verbruikers teruggebracht naar 10.000. Voor Staf Aerts is er dus wel een discrepantie tussen die twee cijfers. Iedereen die weinig of zeer weinig verbruikt, gaat erop achteruit. Staf Aerts vraagt of het cijfer van de gezinnen in energiearmoede ook is bijgesteld.

Hetzelfde geldt voor de lage residentiële gebruikers in appartementsgebouwen. Hij steunt het pleidooi om andere oplossingen te zoeken.

Uit de toelichting bleek dat het voor accumulatieverwarming duidelijk is dat het met sturing kan worden aangepast. In het rapport staat dit niet zo duidelijk.

Time-of-use wordt alleen maar belangrijker. In het rapport wordt een parallel getrokken met het dag- en dagtarief, wat veel duidelijker was dan wat nu wordt vooropgesteld. Time-of-use is maar sturend als het helder is voor iedereen en bruikbaar is voor iedereen.

Men spreekt over cijfers van 2 miljard euro of 5 miljard euro investeringen in het stroomnet om de energietransitie waar te maken. Is de oefening gemaakt van wat dit zou betekenen als dit in de elektriciteitsfactuur of op de belastingsbrief zou komen? De energietransitie betekent ook weg van gasleidingen en dus minder investeren in gasleidingen. Is deze oefening ook al gemaakt?

2.5. Tussenkomen van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy heeft vooral opmerkingen gehoord die volledig terecht zijn en die al maanden worden geuit. Ze komen neer op wat in de conclusie staat: "Hervorming van de tariefstructuur leidt onvermijdelijk tot winnaars en verliezers." Dat is wat Sam Van Rooy al van in het begin heeft gezegd. Er zal een groep zijn die tot de verliezers zal behoren, al is er discussie over de grootte van die groep.

Iedereen is het er wel over eens dat het onrechtvaardig is omdat het een groep is die weinig elektriciteit verbruikt. De studie bevestigt dus dat het principe van het capaciteitstarief fout is, wat volgens hem het 'rekeningrijden voor elektriciteitsverbruikers' is. Het is niet rechtvaardig en ook niet te logisch dat iemand die weinig verbruikt, meer zou moeten betalen.

De reden dat men het capaciteitstarief wil behouden, is dat alle partijen, behalve het Vlaams Belang, principieel vinden dat er een elektrificatie moet gebeuren. Hij vindt dat die elektrificatie voor de meeste mensen te snel gaat en te duur is.

Het Vlaams Belang zal het capaciteitstarief principieel blijven afwijzen. Men moet een tarief met alleen maar winnaars uitdokteren, wat niet kan zolang men in het CO₂-dogma en het klimaatdogma blijft geloven. De regelnevel zal ook tot ongekende hoogtes worden gestuurd. Hij dankt de mensen in de commissie om met hun studie dit verzet te staven.

2.6. Tussenkost van Robrecht Bothuyne

Het discours van Sam Van Rooy wijst volgens *Robrecht Bothuyne* op het probleem dat men ervaart bij het invoeren van dit capaciteitstarief. De manier waarop Sam Van Rooy dit beweert, is mee in de hand gewerkt door het gebrek aan duidelijke informatie en communicatie waarvoor iedereen verantwoordelijk is. Op welke manier kan er door de VREG correcte en objectieve informatie en communicatie worden opgezet?

De vraag is of het capaciteitstarief zal doen wat het belooft. Zal het ervoor zorgen dat elk gezin in Vlaanderen gemiddeld 1000 euro aan investeringen in het net gaat uitsparen?

Het debat neemt soms een vreemde wending. De gemiddelde daling van het tarief is dit jaar 87 euro. De invoering van het capaciteitstarief zal voor pakweg 80 procent van de gezinnen 50 euro meer of minder zijn.

Er zijn nog veel vragen. Robrecht Bothuyne vraagt zich af, net als Bruno Tobback, of het wel slim is om te beginnen met een capaciteitstarief in de energietransitie op het moment dat veel mensen de switch nog niet hebben kunnen maken. Is het verstandig om de verhouding capaciteit-verbruik van 80-20, zoals die nu is vormgegeven in het tarief van de VREG, onmiddellijk in te voeren of is een geleidelijke opbouw van het capaciteitselement in het tarief beter?

Ook de berekening van het piekvermogen leidt tot vragen en discussie. Het ene piekverbruik per maand zou een zeer grote impact kunnen hebben op de tariefzetting. Een andere berekening zou dit kunnen voorkomen.

De kostprijsverhoging voor de mensen met een accumulatieverwarming zou bijna volledig kunnen worden weggenomen met sturing. Kunnen de onderzoekers dit bevestigen? Hoe kan men dit het snelste en het beste realiseren?

Men moet nagaan hoe men die 10.000 gezinnen kan compenseren om ervoor te zorgen dat er geen echte verliezers zijn. Heeft men suggesties? Weet men over welke gezinnen het heel concreet gaat?

Time-of-use zou een bijzonder belangrijk element kunnen zijn om de geloofwaardigheid van het tarief te verhogen. Wat is de mening van de onderzoekers over de impact van zo'n regeling?

3. Antwoorden

3.1. Antwoorden door de onderzoekers van UGent

Jan Desmet dankt de commissieleden voor de vragen en de opmerkingen. De vraag aan de onderzoekers was om de impact van het capaciteitstarief op de eindverbruiker te bepalen.

Over time-of-use zijn er twee standpunten. Men kan dit bekijken vanuit de kostprijs van de energie en vanuit de netkosten. Dat zijn twee compleet verschillende dingen. De prijs van de energie wordt bepaald door vraag en aanbod, los van de netkosten. De netkosten bedragen ongeveer 20 procent, de rest zijn taksen, heffingen en de energiekosten zelf. De impact op het nettatarief, of de tariefkosten van time-of-use, zal volgens de eerste inschattingen laag tot zeer laag zijn en zal veel meer worden bepaald door de kostprijs van de energie.

Time-of-use is een functie van 'wanneer is er energievraag en wanneer wordt er energie opgewekt'. Met hernieuwbare energie is dat niet makkelijk te voorspellen,

zodat time-of-use misschien wel een heel belangrijk punt wordt. Jan Desmet pleit dan voor de digitale meter omdat die time-of-use mee kan sturen. Er zal dan een impact zijn op de energiekosten, maar ook op de netkosten.

Robrecht Bothuyne verwees naar de 80-20-verhouding tussen kilowatt en kilowattuur in de berekening van het capaciteitstarief. Dat is een studie die is gemaakt door de VREG en Jan Desmet zal de VREG hierop laten antwoorden.

Jan Desmet meent dat het bij het verrekenen van het piekverbruik over een glijdende piek gaat. Hij laat het over aan de VREG om dit nader toe te lichten. De piek die men op een maand maakt, zou worden aangerekend in de kosten binnen het capaciteitstarief. Maar als men de volgende maand geen piek heeft, betaalt men de gemiddelde piek van die hele grote piek met die kleine piek of omgekeerd. Het gaat over een glijdend gemiddelde over een heel jaar. Het maakt het voor de eindgebruiker niet zo duidelijk om die impact te zien. De onderzoekers hebben het berekend vanuit de kwartierverbruiken en nagerekend wat de capaciteitskost zou zijn.

De onderzoekers moesten het doen met de data die ze ter beschikking kregen. Ze hebben geen toegang tot metadata. Ze kunnen dus niet zeggen welke mensen de kleine verbruikers zijn. Het kan inderdaad een grote verbruiker zijn die maar af en toe iets van het net afhaalt of een kleine verbruiker met enkel een paar lampen. Er is ook geen correlatie met het gasverbruik. Het is heel moeilijk om die verschillende correlaties te leggen. De onderzoekers hebben zich dus gebaseerd op de kwartierdata die volledig werden gereflecteerd in functie van het soort tarief en gediversifieerd naar de verschillende Eurostat-kwalificaties zoals die worden gebruikt door de VREG.

Verschillende mensen hebben het woord 'rekeningrijden' gebruikt. Jan Desmet zegt dat rekeningrijden net betekent: hoe meer men rijdt, hoe meer men betaalt, hoe minder men rijdt, hoe minder men betaalt. Als men niet veel verbruikt, betaalt men dus niet veel.

Bruno Tobback wijst erop dat uit de slides blijkt dat diegenen die het meest gebruikmaken van het net, omgekeerd rekeningrijden. Mensen met warmtepompen, met grote PV-installaties, de grote verbruikers, doen het meeste voordeel. De kleine verbruikers betalen meer.

Jan Desmet zegt dat volgens Bruno Tobback mensen met elektrische voertuigen voordeel hebben en anderen ervoor betalen, maar volgens de studie geeft dit toch een ander beeld.

Bruno Tobback repliceert dat men volgens de studie heel wat euro's bespaart, tenminste als men slim laadt, wat ook nog eens extra investeringen vraagt.

Robbert Claeys licht slide 23 over elektrische voertuigen toe. Dit is niet het besparingspotentieel en niet met slim laden maar gewoon laden aan een stopcontact aan constant vermogen. Er is geen rekening gehouden met de oorspronkelijke piek. Als men slim zou laden, gaat dat nog meer afnemen.

Wat betreft het punt van de heer Aerts over het minimumtarief en de verborgen energiearmoede verwijst Robbert Claeys naar de studie van de Koning Boudewijnstichting waar het gaat over een abnormaal lage energiefactuur in vergelijking met vergelijkbare huishoudens. 3,5 procent van de huishoudens heeft een abnormaal lage elektriciteitsfactuur. Dat kan volledig te maken hebben met een huishouden dat volledig is geëlektrificeerd met een batterijsysteem en zonnepanelen. Volgens de definitie die daar gehanteerd wordt, zitten zij in een situatie van energiearmoede omdat hun uitgave aan energie veel lager is, namelijk 80 euro per maand

minder dan bij vergelijkbare inkomens. Op jaarbasis ziet men dat het niet gaat om zeer kleine verbruikers. Een gemiddeld verbruik in een appartement in Vlaanderen is 1700 tot 1800 kilowattuur. Een gemiddeld huishouden heeft 3500 kilowattuur elektrisch verbruik. Als mensen elektrisch verwarmen zal dat hoger zijn. Naar beste schatting zonder bijkomende gegevens of metadata, zijn de groepen van de zeer kleine verbruikers eerder gezinnen of alleenstaanden in kleine appartementen waar er veel gedaan wordt met gas en met een heel lage bezetting.

De spreker heeft ook extra informatie opgevraagd bij Recupel. Recupel doet om de twee jaar bij 3000 huishoudens, proportioneel verdeeld over Vlaanderen, Wallonië en Brussel, een enquête over leeftijd van mensen, aantal personen en aantal elektrische en elektronische toestellen. De resultaten ervan zijn voorgesteld in 2021. In 2019 heeft een huishouden van een persoon van minder dan 29 jaar gemiddeld 44 apparaten en in de meest recente enquête 56 apparaten. Voor de grootverbruikers, witgoed, zijn dat gemiddeld 6 apparaten. Bij een huishouden van twee personen zijn dat gemiddeld 8 apparaten. Dit zijn cijfers gebaseerd op de voormelde steekproef.

Volgens een inschatting op basis van de aannames in de studie zijn die zeer kleine verbruikers binnen de groep van die 10.000 vermoedelijk alleenstaanden in appartementen. Zowel het aantal personen in het huishouden als het aantal toestellen hebben een grote impact op het elektrisch verbruik. Bij eenpersoonshuishoudens ligt het aantal grote huishoudelijke apparaten alsook het totaal aantal elektrische apparaten lager. Er werd geponeerd dat het eerder gepensioneerden en alleenstaanden zijn die binnen die groep vallen, maar als men kijkt naar het bezit en niet naar het gebruik van elektrische toestellen, wordt die visie tegengesproken. Jongeren gaan iets bewuster om met de aankoop van elektrische toestellen.

Hij heeft alle begrip voor de opmerking van de heer Gryffroy die ongerust was over de correctie. Hij heeft meerdere slapeloze nachten gehad toen men de discrepantie had ontdekt. Hij wil verduidelijking scheppen over de cijfers in het rapport. Alles wat in het rapport staat, is expliciet gevalideerd door de VREG en door Fluvius. Er werd wekelijks tot tweewekelijks gerapporteerd aan een stuurgroep over de voortgang en men heeft ook gereviewd. Het was onafhankelijk de verantwoordelijkheid van de makers van de studie om hun opmerkingen mee te nemen of niet. In tweede instantie is er een publieke samenvatting gekomen waarin expliciet het cijfer van 136.000 in stond. Dat is gebeurd in opdracht van de opdrachtgever. Ook het VEKA en het kabinet waren daarbij betrokken. De VREG en Fluvius waren bij de interpretatie van die cijfers niet betrokken. De makers van de studie hadden de foutieve interpretatie van die cijfers moeten zien, samen met de opdrachtgever. De VREG en Fluvius hebben gewoon de cijfers aangeleverd. De foute interpretatie kwam dus van de kant van de makers van de studie, samen met de opdrachtgever, het kabinet.

Voor de rest staan in het rapport zelf geen overige fouten op het vlak van interpretatie van cijfers, aldus Robbert Claeys. Wat betreft de 10.000 gaat het over statistiek. Het zijn veel aannames. Men spreekt expliciet over grootteordes want men weet het niet. De 302.000 kent de VREG en Fluvius expliciet door rapportering van de netbeheerders. Vanaf dat punt moet men beginnen met extrapolaties. Dat is gebaseerd op basis van datasets die men heeft. Men heeft die extrapolaties getoetst aan cijfers, bijvoorbeeld van het aantal leegstandwoningen en tweede verblijven. Men werkt in bepaalde grootteordes. Dat is nu eenmaal een beperking van de studie. Men vraagt als onderzoekers om meer metadata ter beschikking te hebben, voornamelijk om heel gericht beleid te gaan voeren, maar daar stuit men op juridische beperkingen.

Is men niet de kar voor het paard aan het spannen door eerst het capaciteitstarief in te voeren? Het is de persoonlijke mening van Robbert Claeys dat men in de

situatie zit waar elektrische voertuigen gepromoot worden en doelstellingen worden opgenomen, zowel federaal als Vlaams. Dat ziet men ook met warmtepompen. Er wordt nu eenmaal een tarief voorgesteld dat elektrificatie bevordert. Dat is volledig gealigneerd met politieke doelstellingen. Men zit in een principe waar men een tariefstructuur voorstelt waarin het gereguleerd inkomen van de distributienetbeheerder moet kloppen. Het geld moet van ergens komen. Men kan geen tariefstructuur voorstellen waarbij elektrificatie bevordert wordt maar waar zowel de grote verbruikers als de kleine verbruikers profijt doen. Anders moet het toegelaten inkomen van Fluvius gaan dalen, zo niet klopt de rekening niet.

Robbert Claeys komt tot het al dan niet stimuleren van het zelfverbruik. Op het vlak van de netkosten wordt zelfverbruik niet gestimuleerd. Hij wijst erop dat de nettarieven maar een beperkt aandeel hebben. Momenteel zijn de commoditykosten veel hoger dan de impact van wat het capaciteitstarief zal zijn. Zelfverbruik blijft lonen op vlak van de commoditycomponent. De absolute factuur zal voor een gezin dat inzet op zelfverbruik nog steeds veel lager zijn dan voor een gezin dat daar niet op inzet. Of men gaat overdimensioneren of niet, is volledig afhankelijk van het perspectief van waaruit men kijkt.

Wat betreft accumulatieverwarming, kunnen mensen aanpassingen doen op het vlak van hun investering waardoor de impact op de factuur kan dalen. Ze worden daarbij begeleid. Robbert Claeys kan moeilijk zeggen of dat voor iedereen zal leiden tot een daling van de jaarfactuur. Bij kleine appartementen met een verwarming exclusief op nachttarief die maar 1500 of 2000 kilowattuur verbruiken op jaarbasis, zal er nog steeds een toename zijn van de jaarfactuur. Daar kan men niet omheen. Omdat men kilowattuur-gebaseerde tarieven heeft, zullen mensen die meer verbruiken, meer voordeel doen. Dat is nu eenmaal een impact van de elektrificatie.

Men valt vooral over het aspect van de minimale bijdrage voor de netkosten. Enerzijds kan dat gekaderd worden in het capaciteitstarief, aldus Robbert Claeys. Die minimale bijdrage is er nu eenmaal om een mattheuseffect te vermijden waarbij mensen niet investeren in thuisbatterijen en geen billijke bijdrage leveren aan de netkosten. Die minimale bijdrage had wel al veel vroeger ingevoerd kunnen zijn. Dat wordt nu samen met het capaciteitstarief ingevoerd, ook om een mattheuseffect te vermijden. Anderzijds is er het standpunt van kosteneffectiviteit en wat Fluvius moet voorzien als netbeheerder, namelijk de spanning en de frequentie die moet geregeld worden. Fluvius moet dezelfde diensten en ondersteuning aanbieden aan alle verbruikers, ongeacht hun verbruik. Een argument kan zijn dat de vaste bijdrage er is voor het basispakket dat wordt voorzien. Dat kan worden gekoppeld aan het mattheuseffect binnen de capaciteitstarief. Maar de minimale bijdrage kan ook perfect beargumenteerd worden zonder het capaciteitstarief erbij te betrekken.

In de groep van de zeer kleine afnemers wordt geschat dat er 10.000 gezinnen zijn die geen zonnepanelen hebben en die niet-beschermde afnemers zijn, aldus Robbert Claeys. Er zijn naar schatting 15.000 gezinnen die beschermde afnemer zijn en ook 5000 gezinnen met een PV-installatie en een digitale meter, los van de 150.000 gezinnen met een terugdraaiende teller. Het kan volgens de spreker dus eventueel een optie zijn om extra metadata op te vragen over die groep van bijvoorbeeld beschermde afnemers die wel bekend zijn bij bijvoorbeeld de FOD Economie, om te zien welk type van gezinnen dat zijn. Het komt hem niet toe om daar extra uitspraken over te doen.

Jan Desmet reageert op de uitspraak dat men een maand met veel verbruik een heel jaar meedraagt in de energiefactuur. Hij toont de grafische voorstelling van de maandpiek en op welke manier men die aanrekent in de factuur. Men wordt niet de facto afgestraft voor grote pieken in het verbruik aangezien men telkens het

gemiddelde van de vorige maand meeneemt. Bij verschillende maanden met een hogere piek, zal dat niet onmiddellijk aangerekend worden in de factuur.

3.2. Antwoorden door de VREG

Maarten De Cuyper deelt de bezorgdheid over de communicatie. Die moet beter worden aangepakt. Dat begint al bij het onderwerp van de hoorzitting zelf waar men bewust of onbewust de indruk wekt dat de beslissing over het capaciteitstarief nog moet worden genomen. De vorige raad van bestuur heeft na vier jaar uitgebreide consultaties, beslist om het capaciteitstarief in te voeren per 1 januari. Eigenlijk had het er al moeten zijn. Door technische redenen is de invoering zes maanden uitgesteld. De vorige raad van bestuur heeft heel veel beslissingen genomen, ook de zeer goede beslissing om de distributietarieven voor iedereen te verlagen. Als men de verlaging van de distributietarieven voor iedereen samen had gecommuniceerd met de invoering van het capaciteitstarief, dan had men nu kunnen discussiëren over wie het meeste voordeel doet en niet over wie er nadeel en wie er voordeel doet. Zij die het net het meest efficiënt gebruiken, doen het meeste voordeel. Men moet zich zorgen maken over het draagvlak en de communicatie. Men heeft het reeds gehad over de communicatie in de raad van bestuur. De spreker steekt zijn hand uit naar de commissieleden want die hebben een minstens even grote megafoon als de VREG. Het capaciteitstarief is belangrijk en is een toekomstgerichte maatregel. Daar moet men positiever over communiceren.

Pieterjan Renier merkt op dat data steeds belangrijker worden, zeker met de digitale meter. Fluvius is ook databeheerder. Het is niet evident om correcte informatie te hebben. Het is een enorme uitdaging om die te combineren en in een rapport te krijgen. Hij dankt de Universiteit Gent om dat gedaan te hebben.

De studie bevestigt dat het capaciteitstarief een noodzakelijke en logische stap is, aldus Pieterjan Renier. Het fundament is de combinatie van de digitale meter en het capaciteitstarief. Daarmee kan men met zijn allen 3 miljard euro uitsparen op lange termijn. Als men uitgaat van 3 miljoen gezinnen, betekent dat 1000 euro per gezin. Op jaarbasis betekent dat tussen 30 en 50 euro. De regulator wenst te werken aan een langetermijnperspectief waar iedereen voordeel bij heeft. De studie vergelijkt het jaar 2021 met het jaar 2022. Op de website van de VREG kan men zien dat de distributienettarieven nagenoeg voor iedereen gedaald zijn. Als men dit in een iets langer perspectief zet, ziet men een dalende trend. Het is de beschouwing van de regulator dat dit op lange termijn bestendig wordt, in het voordeel van alle 3 miljoen gezinnen.

Over het draagvlak werden volgens Pieterjan Renier in de commissiezittingen over het capaciteitstarief goede suggesties gedaan. De VREG kan daar niet alleen voor zorgen. Er is een lang voorafgaandelijk traject gedaan met alle belanghebbenden: netbeheerders, leveranciers, grote en kleine eindverbruikers. Op basis van alle studies en input is er in augustus 2020 een beslissing genomen om het capaciteitstarief op 1 januari te introduceren. Wegens het niet gelijklopend introduceren met MIG 6, heeft men ervoor gekozen om dat op 1 juli van start te laten gaan. Aan de politiek heeft men toen opgeroepen dat het goed zou zijn dat er voor het capaciteitstarief een draagvlak zou zijn. Er zijn toen een aantal vragen uit de commissie gekomen, onder andere een simulator zodat elke eindklant zelf kan kijken wat het voor hem in concreto betekent. De simulator is een kleine 100.000 keer uitgevoerd. Er zijn eerder positieve reacties op gekomen.

Pieterjan Renier haalt aan dat de VREG zich heeft ingeschreven in de campagne van de Vlaamse Regering 'Mee met de stroom', samen met een vijftiental partners, zoals Fluvius, leveranciers en grote belanghebbendengroepen zoals Test Aankoop. De campagne loopt nu in een aantal golven. De VREG zal samen met Fluvius tegen 1 juli een campagne in dat kader uitwerken.

Voor leveranciers is het belangrijk dat zij op elke vraag een antwoord kunnen geven. Daarom zal de VREG zijn website als een kenniscentrum beschouwen waar iedereen met een algemene of meer gedetailleerde vraag een antwoord krijgt.

Volgens Pieterjan Renier was het initieel de bedoeling om het capaciteitstarief te baseren op de piek voor het hele jaar. De reactie destijds in het parlement was dat men dan het verbruik tijdens het kerst- of nieuwjaarsfeestje voor de rest van het jaar meedraagt. Daarom heeft men gekozen voor een gemiddelde maandpiek en dat maar een twaalfde wordt meegenomen. 'The proof of the pudding is in the eating'. De spreker heeft zelf op zijn oudejaarsfeestje er alles aan gedaan om de piek zo hoog mogelijk te krijgen. Hij kwam uiteindelijk op 6 kilowatt uit, terwijl zijn gemiddelde maandpiek 4 kilowatt is, exact de gemiddelde maandpiek in Vlaanderen. Dat betekent dus 2 kilowatt meer dan wat anders de gemiddelde maandpiek is. Het gevolg voor zijn factuur is gemiddeld een kleine 8 euro op jaarbasis meer.

Pieterjan Renier komt op de time-of-use. Men moet een onderscheid maken tussen enerzijds de commoditymarkt en time-of-use in het kader van netbeheer. Wat betreft de commoditymarkt: met het live gaan van MIG 6 kunnen leveranciers daar zelf onderscheid in maken. Dat kan dag-nacht zijn maar evengoed iets anders. De commoditymarkt kan daar dan in functie van productie bepaalde incentives of 'disincentives' geven. Dat is de vrijemarktwerking. De vraag is of er daarnaast nog een time-of-usecomponent in de netfactuur moet zijn. In de tariefmethodologie is voorzien dat Fluvius ten laatste eind 2023 daarvoor een studie moet opleveren. De VREG zal daarmee aan de slag gaan en bekijken of men in de tariefmethodologie eventueel aanpassingen zal moeten uitvoeren aan de tariefstructuur.

Pieterjan Renier komt tot het geleidelijk invoeren van de capaciteitstarief. Na een lang traject is de beslissing genomen. Netbeheerders en leveranciers zijn volop bezig met de IT-implementatie van het capaciteitstarief. Nu beslissen om het geleidelijk in te voeren, is kort dag. Daarnaast benadrukt hij dat het capaciteitstarief uiteindelijk maar gaat over 10 tot 15 procent van de elektriciteitsfactuur. Bij een factuur van 1500 euro op jaarbasis is de capaciteitscomponent 150 euro. De belangrijkste component blijft het deel kilowattuur.

Met de nieuwe nettarieven zorgt men ervoor dat een alleenstaande op een appartement op termijn niet de dupe wordt van de Teslarijder die zijn wagen snel wil laden. Wie vandaag zijn elektrische wagen aan een hoog vermogen laadt, betaalt vandaag exact evenveel als wanneer hij dat gespreid zou doen. De Teslarijder die zijn wagen aan 11 of 22 kilowatt laadt, zorgt voor een veel grotere belasting van het elektriciteitsnet. Het net kan dit misschien wel aan, maar met meer elektrische wagens zal dat in de toekomst misschien niet meer het geval zijn. Dan zullen de netbeheerders extra investeringen moeten doen. Er is sprake van 5 miljard euro. Niet de eigenaar van de elektrische wagen zal voor die kosten opdraaien maar de bewoner van het appartement. Die zal opdraaien voor het gedrag van de Teslarijder. Met de nieuwe nettarieven in combinatie met de digitale meter en het capaciteitstarief wil men de Teslarijder juist stimuleren om efficiënt met het netwerk om te gaan. Zodoende gaat hij zijn piek beperken van 11 kilowatt naar 5 kilowatt. Hij doet daar zijn voordeel mee maar ook de bewoner van het appartement die zich geen Tesla kan permitteren. Zo vermijdt men een mattheuseffect en blijft het net op lange termijn voor iedereen betaalbaar.

3.3. Antwoorden door Fluvius

Frank Vanbrabant komt terug op het capaciteitstarief en het winners-verliezers-verhaal. Men moet nu eenmaal investeringen doen in de netten om de elektrificatie te realiseren. Het is een maatschappelijke verantwoordelijkheid om die zo laag mogelijk te houden. Daarom heeft men de financiële prikkel, genaamd capaciteits-tarief, nodig om klanten ertoe aan te zetten om hun gedrag aan te passen. Het

vermogen is nu eenmaal de driver van de investering. Kilowattuur is geen enkele driver voor de investering. De hoogste piek bepaalt wanneer en hoeveel men moet investeren. Daarom is het spreiden van het verbruik in de tijd essentieel. Of men effectief erin zal slagen om het gedrag aan te passen en de burgers dat duidelijk te maken, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hoe meer men daarin slaagt, hoe beter voor het tarief.

Hij geeft een voorbeeld. Wat betekent die 5 miljard en die 2 miljard ten aanzien van het tarief? De 2 miljard is een stijging met 6 procent van de tarieven en de 5 miljard is 13 procent stijging. Dat is een delta van 7 procent. In het begin zijn er winnaars en verliezers. Men vergelijkt nu de beginsituatie bij ongewijzigd gedrag. Men gaat ervan uit dat wanneer er een capaciteitstarief komt, mensen hun gedrag zullen wijzigen. Als men daarin slaagt, zal iedereen profiteren want dan zal die besparing iedereen ten goede komen. Op termijn is er dus een winst voor iedereen.

Volgens de spreker zijn er twee redenen om het capaciteitstarief op relatief korte termijn in te voeren. Een eerste reden is gedrag. Als men het nu invoert, kunnen mensen hun gedrag aanpassen en leren ze daarmee omgaan. Dat is gemakkelijker dan het gedrag laten aanpassen op het ogenblik dat mensen al elektrische wagens hebben. Vandaag betaalt wie met een elektrische wagen rijdt evenveel, of hij zijn gedrag nu aanpast of niet. Als men dat jaren laat doen, zal een gedragswijziging bijzonder moeilijk zijn. Hij verwijst hierbij naar de PV-eigenaars en de terugdraaiende teller. Zij moesten aanvankelijk niet nadenken. Plots kwam de digitale meter en werd gezegd dat ze beter af zijn dan met een terugdraaiende teller als ze maximaal lokaal verbruiken. Ook daar slaagt men er zeer moeilijk in om het gedrag van die mensen achteraf aan te passen. Daarom moet men tijdig beginnen met het juiste gedrag te krijgen.

Een tweede reden zijn investeringen. Stel dat men het vandaag niet doet terwijl er vanaf 2026 volop elektrische bedrijfswagens komen, dan gaat het snel. Men zal het net moeten aanpassen. Men zal investeringen moeten doen op onaangepast gedrag. Dat betekent dat men de 3 miljard euro aan het opsouperen is. De Vlaming zal niet akkoord gaan met het feit dat hij straks een elektrische wagen heeft en dat ons net niet is aangepast. Met andere woorden: gedrag wordt niet aangepast, dus we zullen de investering moeten doen.

Hij sluit zich aan bij wat de vorige sprekers hebben gezegd over het time-of-use-verhaal. De component commodity of energie zal daar de belangrijkste driver zijn. Men gaat een studie doen over een time-of-usecapaciteitstarief tegen ten laatste eind 2023. Deze studie is toch complexer dan werd voorgesteld door de heer Gryffroy. Dag-nachttarief is eenvoudiger dan time-of-use. Er zou wel eens een contradictorisch effect kunnen zijn tussen dynamische commoditytarieven en onze time-of-usenettarieven. Men moet dus goed bekijken hoe men daarmee omgaat. Daarom komt die studie er. Tegen eind 2023 kan men bekijken of dit een toegevoegde waarde heeft. Indien dit zo is, dan kan de regulator bekijken of er eventueel aanpassingen nodig zijn. Men weet vandaag al waar bij de meeste mensen de piek ligt. Ook bij een capaciteitstarief zonder time-of-use zal men op de hoogste piek, tussen 17 en 19 uur, een financiële prikkel krijgen.

Frank Vanbrabant merkt op dat Fluvius vragende partij is voor de koppeling tussen het rijksregisternummer en EAN. Vandaag mag dat niet om GDPR-redenen, behalve vanuit de rol van Fluvius als sociale leverancier. De spreker kijkt naar het parlement om daarvoor een initiatief te nemen. Het zou de marktwerving ten goede komen mocht men kunnen weten wat achter die EAN-nummers zit, hoe de gezinsamenstelling is en dergelijke meer. Als het parlement op dezelfde golflengte zit, zou het goed zijn dat het een initiatief neemt om Fluvius dat toe te staan.

4. Aanvullende vragen van de commissieleden

4.1. Tweede tussenkomst van Sam Van Rooy

Volgens *Sam Van Rooy* is er wel een parallel met het rekeningrijden. Dat wilde men invoeren om, net zoals bij het capaciteitstarief, het gedrag van mensen te sturen. Het tijdstip sturen waarop mensen hun wagen gebruiken dan wel elektriciteit verbruiken, gaat om het zelfde principe. Met het capaciteitstarief wil men mensen ertoe aanzetten om hun wasmachine op een ander tijdstip aan te zetten en hun elektrische wagen op een ander moment op te laden. Die parallel is dus wel degelijk gerechtvaardigd. Hij zal zich daartegen blijven verzetten vanuit het principe dat mensen in hun vrijheid beknot worden. Hij pikt die toenemende regelneverij niet, die pogingen tot gedragssturing met financiële beboeting, die het gevolg is van het niet anticiperen van de overheid, namelijk het niet verzwaren en vernieuwen van het elektriciteitsnetwerk, in combinatie met de klimaatreligie en de dogmatische, fanatieke CO₂-terugdringing, waardoor iedereen nu zo snel mogelijk aan de warmtepomp en aan de elektrische auto moet. Dat zijn twee duidelijke beslissingen van de overheid: het niet investeren in het verzwaren van het elektriciteitsnetwerk en het nu ultrasnel willen elektrificeren. Die twee overheidsbeslissingen leiden tot die oeverloze regelneverij en tot het capaciteitstarief waarmee mensen in hun gedrag moeten worden gestuurd en met financiële boetes wanneer ze dat niet doen. Hij zal de term van rekeningrijden blijven gebruiken voor elektriciteitsverbruikers. Men zal zien of die druk ertoe zal leiden dat het net zoals het andere rekeningrijden wordt afgevoerd.

4.2. Tweede tussenkomst van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy had graag geweten of ook de regulator een koppeling van het rijksregister en EAN nuttig acht en of men al een dergelijke koppeling heeft. Of is men aan het uitkijken om op een of andere manier met betere data te kunnen komen door dergelijke koppelingen te maken? Het kan ook een koppeling zijn met de KBO bijvoorbeeld, om te weten waar er een kmo zit bijvoorbeeld.

Het parlementslid is het niet eens met wat er gezegd werd over de time-of-use. Fluvius heeft zich volgens hem versproken. Men spreekt over de dynamische time-of-use. Zelf heeft hij daar nooit over gesproken, wel over een statische time-of-use. Hij weet ook dat het maar beperkt is, maar het gaat hem over het principe. Het meeste vermogen wordt 's avonds afgenomen, dan 's morgens en als derde 's middags. Uiteraard zullen mensen het koken niet uitstellen als ze willen eten om 19 uur maar ze worden misschien wel getriggerd, zoals men doet met het dag-nachtstarief, om de vaatwasser en de wasmachine 's nachts te laten draaien. Ze zullen dat niet doen op die twee uren die men voorziet als statische time-of-use. Men kan zorgen dat de elektrische boiler via een simpele klok, die 35 euro kost, niet verwarmt gedurende die twee uur. Dan zit men niet met een tegenstrijdigheid waarvoor Fluvius vreest bij een dynamische time-of-use. Dan legt men een tijdstip vast dat misschien wel arbitrair is, maar het dag-nacht tarief was ook een arbitraire opdeling. Het kan niet zo moeilijk zijn om een dergelijke studie te maken. Daar moet men niet voor wachten tot eind 2023, aldus de spreker.

Andries Gryffroy is het ten gronde oneens met een opmerking van de voorzitter van de raad van bestuur van de VREG. Er wordt constant gezegd dat het zeer moeilijk is om data te hebben. De logistieke diensten van het Vlaams Parlement hebben hem bevestigd dat het parlement geen instructies mag geven aan een onafhankelijke regulator. De beslissing over het capaciteitstarief is geen politieke beslissing maar een beslissing van de regulator. Het parlement zou een beslissing die genomen is door de VREG dan achteraf moeten gaan uitleggen bij de mensen. Volgens hem moet de VREG dat uitleggen. De communicatie ligt bij de VREG.

Dat er wantrouwen is tussen de VREG en het parlement komt omdat het parlement probeert om tot een politiek draagvlak en een gedragen oplossing te komen. Het parlement heeft al verschillende keren aangedrongen op een aantal bijsturingen. Maar behalve de simulator is dat een dovemansgesprek gebleven. Hij vraagt al drie tot vier jaar naar een statische time-of-use, maar de studie is pas afgewerkt eind 2023.

In de vorige legislatuur had men een politiek draagvlak over hoe men moest afstappen van de teruggedraaide teller. Er was een timing over afgesproken met alle politieke partijen. Maar de regulator is dan naar het Grondwettelijk Hof gestapt omdat hij vond dat zijn bevoegdheden werden overschreden. Het parlement mag zich volgens de regulator niet moeien met de beslissingen die hij neemt omtrent tarifiering enzovoort. Als het parlement de regulator geen instructies mag geven omdat het de beslissing van de regulator is, dan moet de regulator communiceren en niet het parlement.

4.3. Tweede tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback merkt op dat de voorzitter van de VREG zelfs de moeite niet heeft gedaan om te antwoorden op de vragen. Niemand heeft proberen aantonen dat het systeem van het capaciteitstarief, met zijn sturende bedoelingen en prikkels, waarbij wanneer mensen geen 10.000 euro kunnen investeren, het geen prikkel is maar een pesterij, efficiënter, goedkoper en maatschappelijk rechtvaardiger is dan het gewoon proberen uitbreiden van de capaciteit van ons net. Kan men aantonen dat dat op korte termijn nuttiger is en voor gemiddelde gezinnen goedkoper, rechtvaardiger of fairder? Het antwoord van de VREG is dat men dat nu eenmaal heeft beslist. Is men gewoon aan het proberen om met het capaciteitstarief die delta van 3 miljard euro door te schuiven naar gezinnen die dan zelf maar moeten investeren in warmtepompen en allerlei dingen ze zich niet kunnen permitteren? Niemand heeft zelfs maar een poging gedaan om op die vraag te antwoorden.

Bruno Tobback heeft zelf eens de simulatie gedaan. Die kwam uit op 30 euro meer. Het zou voor hem zelfs 50 euro meer mogen zijn, als men zou kunnen aantonen dat hij daarmee bijdraagt aan een sterker, efficiënter en duurzamer net. Niemand kan uitleggen waarom het goed is dat een deel van de mensen bijbetaalt voor iets waar iedereen beter van wordt. De onafhankelijkheid van de VREG betekent niet dat men geen maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. De VREG moet aantonen dat de beslissingen die men neemt, maatschappelijk nuttig zijn. Nu is de VREG een maatschappij op zichzelf die rekeningen van ettelijke euro's gaat doorschuiven naar gezinnen, soms tot honderden euro's, zonder dat men daar enige rechtvaardiging voor kan geven, behalve dat men denkt dat dit toekomstgericht is. De VREG kan echter niet aantonen dat dit toekomstgericht is. Het capaciteitstarief is in theorie een mooi model in een systeem dat op punt staat. Als we nog maar de helft van de potentiële capaciteit van de zonnepanelen in Vlaanderen op de daken zouden leggen, dan voldoet ons net niet meer. Het voldoet ook niet als men het zou verdubbelen ten opzichte van vandaag of als iedereen een elektrische wagen heeft. Het antwoord van de VREG hierop is dat de mensen het net niet mogen gebruiken. Als er daarnaast een plan zou liggen om op lange termijn te berekenen hoe sterk het net moet zijn om maximaal hernieuwbare energie te gebruiken, en welke maatschappelijk aanvaardbare investeringen er nodig zijn, dan zou de VREG dat kunnen zeggen.

Tot slot wil hij graag weten hoeveel van de propagandisten van het capaciteitstarief zelf warmtepompen en elektrische wagens hebben.

4.4. Derde tussenkomst van Sam Van Rooy

Volgens *Sam Van Rooy* is het capaciteitstarief louter een gevolg van de beslissingen van onder andere deze Vlaamse Regering en die van de voorbije decennia, van de beslissingen van de Federale Regering en van de Europese Unie. Die beslissingen vanuit het klimaatdogma, de CO₂-religie en de fanatieke elektrificatie moeten zich nu op luttele jaren voltrekken. Ze werden enthousiast genomen door onder andere de N-VA, Vooruit, Open Vld, CD&V en met steun van Groen.

4.5. Tweede tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne vindt het qua communicatie en geloofwaardigheid bijzonder belangrijk dat zowel de onderzoekers als de VREG en Fluvius nog eens duidelijk antwoorden op de vraag of het capaciteitstarief voldoende is om ervoor te zorgen dat elk gezin gemiddeld genomen 1000 euro zal uitsparen. Om mensen te overtuigen en mee te krijgen in het verhaal van de VREG, zijn die 1000 euro uitgespaarde kosten belangrijk. Dat zou voor het parlementslid een reden zijn om het capaciteitstarief te verdedigen. Het capaciteitstarief zorgt ervoor dat gezinnen geld uitsparen en laat toe om het net uit te bouwen, niet op de dogma's van de politiek maar op de realiteit van de markt en de efficiëntie die de elektrificatie van zowel het transport als de verwarming van de gebouwen betekent voor zowel het energiesysteem als de gezinnen en de bedrijven. Kan men wat affirmatiever antwoorden op de vraag waarom men dit allemaal doet?

Robrecht Bothuyne haalt aan dat de groep van verliezers is teruggebracht tot 10.000 potentiële gezinnen die straks structureel meer dreigen te gaan betalen. De heer Gryffroy verwees naar de idee om daarvoor een slimme en zinvolle compensatie te voorzien om de gezinnen mee te krijgen in de transitie. Zijn daar ideeën over bij de VREG, Fluvius en de onderzoekers om daarrond flankerend beleid te voeren?

5. Aanvullende antwoorden

Maarten De Cuyper meent dat hij misschien te bondig is geweest. Hij heeft gezegd dat de VREG qua communicatie de hand in eigen boezem steekt. De VREG kan beter communiceren waarom die beslissingen werden genomen. Hij heeft daarbij de hand uitgestoken naar het parlement om dat samen te doen. Hij heeft niet gezegd dat de VREG beslist en het parlement moet communiceren. Hij is het ermee eens dat men moet kunnen uitleggen waarom het capaciteitstarief een goede zaak is. De VREG is zeker geen maatschappij op zichzelf, maar opereert binnen het kader dat gecreëerd wordt. Het doel is elektrificatie op een termijn die haalbaar is voor iedereen. Als iedereen meer elektriciteit gaat gebruiken en op het moment dat men daar zin in heeft, dan gaat men X miljard euro moeten investeren in het net. Slaagt men erin om via het capaciteitstarief het gebruik van de mensen te sturen, dan kan men daarbij Y miljard euro besparen. Misschien moet men de X en de Y in detail tot na de komma berekenen, maar het getal van 3 miljard euro is niet uit de lucht gegrepen. Als men erin slaagt om met een herverdeling van de huidige distributietarieven – geen verhoging – die 3 miljard euro op termijn uit te sparen, dan lijkt hem dat een uitleg waarom dit nuttig en fair is.

Bruno Tobback vindt het heel raar dat men zeer affirmatief zegt dat men 3 miljard euro gaat besparen terwijl de VREG nog bezig is met een studie over de investeringsnaden voor de toekomst. Kan men die cijfers op een of andere manier verantwoorden? Die 3 miljard euro komt uit een raming van Fluvius van jaren geleden.

Pieterjan Renier bevestigt dat het cijfer uit een studie komt die Fluvius in 2018 heeft uitgevoerd. Onder andere naar aanleiding daarvan is de wetgeving vorig jaar veranderd. Het is de bedoeling dat Fluvius dit jaar langetermijninvesteringsplannen

bij de VREG indient. Men spreekt dan over tien jaar in plaats van drie jaar. Hij bevestigt dat Fluvius op dit moment daaraan heel hard aan het werken is. Die plannen moeten ook worden geconsulteerd. Het is de bedoeling die tegen het einde van het jaar bij de VREG in te dienen. Het decreet schrijft voor dat er verschillende scenario's moeten worden geanalyseerd. De spreker gaat ervan uit dat dat soort cijfers ook in die studies en investeringsplannen tot uiting komen. Er wordt niet enkel gevraagd naar kwalitatieve maar ook naar investeringsbudgetten. Dat is een jaarlijks terugkerend proces dat moet gebeuren voor de distributienetinvesteringsplannen. De decreetgever heeft het initiatief genomen om dat effectief naar boven te laten brengen en er een proces op te laten starten. Die cijfers zullen dus de komende maanden en jaren alleen maar duidelijker worden en bevestigd worden. Dat traject heeft de decreetgever in gang gezet.

Pieterjan Renier merkt op dat de VREG daarnaast het initiatief heeft genomen om een studie op te starten om meer zicht te krijgen op de capaciteiten van het netwerk. Men is volop bezig met de aanbesteding ervan. Dan zal men zeker antwoorden krijgen op de vragen die men stelt. Dat zijn allemaal processen die parallel lopen. Men zal dus de komende jaren meer gedetailleerde antwoorden krijgen op de vraag of het nu 3 miljard euro is of 3,5 of 2,5 miljard. Hij bevestigt dat het wel degelijk gaat om een bedrag van deze grootteorde. Als er een draagvlak is voor de digitale meter en het capaciteitstarief en men erin slaagt dat mensen een slimme laadpaal en een regelbare warmtepomp hebben, dan kan men met zijn allen, niet alleen degenen die zich een dergelijk voertuig of een warmtepomp kunnen permitteren, die 1000 euro besparen.

Aan de heer Gryffroy bevestigt Pieterjan Renier dat de VREG sinds vorig jaar bezig is om linken te leggen met andere databanken. Er zijn heel veel data van de digitale meter. Men krijgt heel veel data binnen van leveranciers en van de netbeheerder. Men wil ook linken te leggen met bijvoorbeeld de KBO en andere databanken. Door het combineren van verschillende data kan men alleen maar meer leren en meer antwoorden geven op de vragen die vanuit het parlement komen. Mochten er vanuit de kant van Fluvius ook dergelijke initiatieven zijn, zou dat zeker geen slecht idee zijn.

Andries Gryffroy vraagt of men problemen ondervindt om die linken te leggen en of er een decretaal initiatief of een initiatief vanuit de regering voor nodig is.

Pieterjan Renier antwoordt dat de privacywetgeving geen evidente zaak is. Het is wel degelijk een uitdaging, zelfs voor een regulator. Hij antwoordt bevestigend op de veronderstelling van de heer Gryffroy dat zodra de VREG denkt dat er een bijsturing in het decreet nodig is, men daarmee naar het parlement komt.

Frank Vanbrabant bevestigt wat er gezegd is over de investeringen. De delta van 3 miljard euro is gebaseerd op de studie die men momenteel aan het actualiseren is in het kader het investeringsplan voor tien jaar. Er zullen actuele cijfers komen, maar het zal dezelfde grootteorde blijven. Het is geen schatting of raming. Er gebeuren immers ernstige studies en grondige simulaties over capaciteiten op netten en wat er nodig is in functie van verschillende scenario's. Het werk dat wordt geleverd, is enorm en gebeurt bijzonder ernstig.

Wat betreft de dynamische tarieven merkt Frank Vanbrabant op dat het gaat over dynamische commoditytarieven. Het eventueel contradictorisch effect van dynamische commodity tarieven ten opzichte van time-of-usenettarieven moet men analyseren. Als men wat ervaring heeft, en de studie zal het ook leren, dan kan de regulator de juiste beslissing nemen, gefundeerd op de cijfers die uit die studie komen. Indien men sneller klaar kan zijn dan einde 2023, dan zal men dat trachten te doen. Maar die studie ligt er ten laatste dan. Men wil de studie grondig doen om de juiste beslissing te kunnen nemen. Hij herhaalt dat het huidige capaciteitstarief

al heel erg focust op de periode tussen 17 en 19 uur. Als mensen hun gedrag gaan spreiden, zal dat impact hebben op die periode. Mogelijk is er nog een toegevoegde waarde van een time-of-usenettarief en dan is het aan de regulator om te kijken of dat al dan niet wordt meegenomen.

De *voorzitter* kijkt uit naar het engagement dat is aangegaan dat zodra er meer informatie is vanuit de VREG, men het parlement proactief informeert en men verder het gesprek aangaat. Zij dankt alle sprekers voor de toelichtingen.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

EAN	European Article Numbering
EGW	Elektriciteit, Gas en Water
Eurostat	statistical office of the European Union
FOD	Federale Overheidsdienst
GDPR	General Data Protection Regulation (= algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
KBO	Kruispuntbank van Ondernemingen
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
MIG	Market Implementation Guide
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ODV	openbaredienstverplichting
PV	photovoltaic
UGent	Universiteit Gent
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt